

Гилбърт Честъртън
Странната книга

Професор Опеншоу се гордееше с това, че бе отдал целия си живот на изследването на свръхестествените явления и винаги се ядосваше, когато някой каже, че духове не съществуват.

– Аз съм човек на науката – каза той една сутрин на своя приятел отец Браун, докато стояха на външните стълби на хотела, в който току-що бяха закусили. – Опитвам се да обясня научно свръхестествените явления. Но случаите на изчезване на хора са много по-трудни за обяснение. Сутринта получих необикновено писмо от един многоуважаван стар мисионер. Ще ме посети в моя офис този предиобед. Ако имаш възможност да обядваш с мен, ще ти кажа резултата.

– Благодаря ти за поканата. Ще дойда – каза отец Браун.

Те се сбогуваха и професорът се отправи към своя малък офис, който използваше за подготовка на научните си доклади. Той имаше само един клерк на име Беридж, който седеше на малко бюро в предверието и правеше някакви изчисления. Опеншоу се спря да попита дали се е обаждал господин Прингъл. Клеркът отвърна отрицателно и продължи машинално да събира цифри.

– Впрочем, Беридж – каза професорът, – когато господин Прингъл дойде, изпрати го направо при мен. Ти продължавай своята работа. Бих желал да имам тези изчисления до довечера. Ако закъснея, остави ги на бюрото ми.

И той влезе в кабинета си, продължавайки да мисли върху проблема в писмото на Прингъл. Професорът седна в голямото удобно кресло и прочете още веднъж писмото, в което господин Прингъл умоляваше да се срещне с него по повод няколко странни случая на изчезване на хора.

Опеншоу се изненада, когато вдигна поглед и видя, че мисионерът е вече в стаята.

– Вашият клерк ми каза, че мога да вляза веднага – извини се господин Прингъл и се усмихна широко. Усмивката му почти се загуби в гъстите червеникаво-сиви мустаци и брада, имаше чип нос и открит дружелюбен поглед.

Професорът притежаваше способности на детектив. Веднага можеше да определи дали човек е честен, или шарлатанин. Огледа с голямо внимание своя посетител, но не можа да намери нищо подозрително във външния му вид. Откритите засмени очи на мисионера не можеха да бъдат очи на шарлатанин.

– Вероятно мислите, че си правя шега с вас, професоре – каза господин Прингъл, – но трябва да разкажа своята история на някой

познавач, защото е истинска. И точно толкова трагична. Накратко, бях мисионер в един малък пост сред гъстите гори на Западна Африка. Единственият друг бял човек там беше началникът на областта капитан Уейлс. С него бързо се сприятелихме. Един ден, след кратко отсъствие, той се върна в своята палатка и каза, че иска да ми довери нещо. В ръцете си държеше стара книга с кожена подвързия, която постави на масата до своя револвер и до един стар арабски меч. Каза, че книгата принадлежи на човек, от чиято лодка току-що бе слязъл. Въпросният човек му казал, че никой не трябва да я отваря и да поглежда в нея. Който го стори, ще бъде мигновено отнесен от дявола, с други думи – ще изчезне. Уейлс, разбира се, му отвърнал, че това са глупости, и те се скарали. Краят на тази история е много странен. Капитан Уейлс казал, че човекът погледнал в книгата, после я изпуснал, отишъл към края на лодката и...

– Един момент – прекъсна го професорът, който си водеше бележки. – Преди всичко друго искам да зная, казал ли е той на Уейлс откъде е взел книгата или на кого принадлежи?

– Да – отвърна Прингъл вече съвсем сериозно. – Казал, че книгата е на д-р Хенки, пътешественик из източните страни, който в момента се намирал в Англия. Точно той го предупредил да не я отваря и да не поглежда в нея. Магията била демонстрирана, когато човекът, който погледнал в книгата, се оказал отвъд борда на кораба и никой повече не го видял.

– Вие вярвате ли на тази история? – попита след кратка пауза Опеншоу.

– Да, вярвам – отвърна Прингъл. – Вярвам й по две причини. Първата, защото Уейлс беше много честен. Той каза, че човекът прехвърлил борда в тих и спокоен ден, а не се чул никакъв шум.

– А другата причина? – попита професорът, след като няколко секунди мълчаливо гледа бележките си.

– Втората причина е това, което видях с очите си. – Последва ново мълчание, след което продължи: – Казах ви, че капитан Уейлс постави книгата до меча на масата. Палатката имаше само един вход, а аз бях застанал до него с лице към гората и с гръб към моя другар. Той стърчеше до масата, мърмореше, че е глупаво в двайсети век някой да се страхува да отвори книга и че защо, по дяволите, да не я отвори той. После някакъв инстинкт ме накара да му кажа, че е по-добре да не прави това и че е по-добре книгата да бъде върната на д-р Хенки. „С какво би могла да ми навреди?“ – попита неспокойно той. „С какво ли? – отвърнах аз. – А какво се случи с твоя приятел в лодката?“ Той не отговори. Може би

не знаеше какво да отговори. „Как си обясняваш случилото се в лодката?“ – продължих аз. Той отново не отговори. Тогава се обърнах и видях, че бе изчезнал. Палатката беше пуста. Книгата лежеше отворена върху масата с лицето надолу, сякаш той я беше оставил така. Мечът беше на земята близо до другия край на палатката, а в брезента зееше голяма дупка, сякаш някой си беше проправял път с него, за да излезе навън. От този ден аз никога повече не видях капитан Уейлс, нито чух нещо за него. Подвързах книгата с амбалажна хартия и пристигнах в Англия с намерението да я върна на д-р Хенки. Тогава прочетох един доклад във вашия вестник с хипотеза за такъв род неща и реших да се отбия и да ви разкажа тази история.

Професор Опеншоу остави писалката и огледа внимателно мъжа от другата страна на масата. Беше срещал всякакви шарлатани и какви ли не ексцентрични и необикновени типове. Нормално би било да започне със здравата хипотеза, че тази история е една нагла лъжа. Да, най-добрата хипотеза щеше да бъде точно тази! И все пак не можеше да повярва, че мъжът насреща е просто един лъжец – не се опитваше да се представя за честен, както правеха повечето шарлатани. Изглеждаше честен, въпреки странността на неговата история.

– Къде е книгата сега, господин Прингъл? – попита рязко професорът.

Усмивката отново цъфна върху брадатото лице.

– Оставих я отвън върху бюрото на клерка – отвърна Прингъл. – Вероятно има известен риск, но той е по-малкият от двата.

– Какво имате предвид? – попита професорът. – Защо не я донесохте направо тук?

– Защото знаех, че щом я видите, веднага ще поискате да я отворите, тоест... преди да сте чули историята – отвърна мисионерът. – Реших, че вероятно ще премислите, преди да я отворите, след като знаете историята. – След кратка пауза добави: – Отвън няма никой, освен вашият клерк, а той ми се видя съвсем почтен човек, зает със своите изчисления...

– О, вие имате предвид Беридж – усмихна се професорът. – Напълно съм сигурен, че при него вашата магическа книга е в безопасност. Той е просто една сметачна машина. На хора като него никога не би им дошло наум да отворят чужд пакет, увит в амбалажна хартия. Нека отидем и вземем книгата. Казвам ви откровено, че аз не съм съвсем сигурен дали трябва непременно да я отваряме тук и сега, или да я изпратим на доктор Хенки.

Двамата излязоха заедно от кабинета на професора. Едва бяха сторили това, и господин Прингъл извика и изтича към бюрото на клерка – то бе на мястото си, но не и Беридж. Върху бюрото лежеше една стара книга в кожена подвързия. Тя бе затворена, но сякаш току-що е била отваряна. Големия прозорец с изглед към улицата срещу бюрото на клерка беше счупен. Голямата дупка в стъклото видимо бе направена от преминаването на човешко тяло. От Беридж нямаше никаква друга следа. Двамата мъже стояха вкаменени като статуи. Професорът пръв дойде на себе си.

– Господин Прингъл, моля да ме извините за това, което си помислих в началото – каза професорът. – Но никой не би могъл да се нарече учен и да не приеме факт като този.

– Предполагам, че бихме могли да проверим по телефона дали не си е отишъл вкъщи – каза Прингъл.

– Не зная дали има телефон – отвърна Опеншоу. – Мисля, че живее близо до Хемстед.

– Можете ли да го опишете, ако полицията го обяви за издирване?

– Полицията ли? Да го опиша? Ами той изглежда просто като всеки друг. Носи очила. Един от тези гладко избръснати хора... Но полицията... почакайте, какво можем да направим ние самите?

– Аз зная какво трябва да направим – каза твърдо мисионерът. – Възнамерявам да занеса тази книга на доктор Хенки и да го попитам каква, по дяволите, е цялата тая работа. Той живее не много далеч от тук, а аз веднага ще се върна и ще ви предам разказа му.

– О, много добре – въздъхна професорът и седна. Беше уморен и дълго, след като стъпките на мисионера заглъхнаха по стъпалата, той остана в същото положение, вторачил се в стената.

Професорът все още седеше на същото място и почти в същото положение, когато бързите стъпки се чува отново и мисионерът връхлетя, този път с празни ръце.

– Доктор Хенки иска да задържи книгата за около час и да си помисли. Помоли двамата с вас да му се обадим, за да ни каже своето решение. Професоре, той силно желае да ме съпроводите при второто посещение.

Опеншоу продължи да се вира мълчаливо и после внезапно попита:

– Кой, по дяволите, е доктор Хенки?

– Учен като вас – отвърна с усмивка Прингъл. – Живял е дълго в Индия и там е изучавал магия, така че вероятно не е добре познат тук.

Той е слаб мъж с жълтеникаво лице, куц и избухлив. Въпреки това аз не съм чувал нищо лошо за него.

Професор Опеншоу се надигна тежко и отиде до телефона, за да се обади на отец Браун и да го покани за вечеря, вместо за обяд. После запали цигара и отново се съсредоточи върху този странен случай.

* * *

Отец Браун чака дълго във вестибюла на ресторанта, в който го бе поканил професорът. Накрая Опеншоу и Прингъл се появиха и бе видимо, че професорът е ужасно развълнуван от странните неща, които токущо бе видял и чул. Били открили къщата на доктор Хенки и вратата с бронзова табелка с името „Д.Д.Хенки, ДМ“. Обаче не намерили самия него, а само онази ужасна книга – върху масата в гостната, сякаш токущо е била четена. Вратата към двора била отворена и върху земята имало няколко отпечатъка, които внезапно изчезвали. Били на куц мъж. Няколко какво повече да се научи за доктор Хенки, освен, че бил взел своето решение – погледнал в книгата и бил наказан.

Когато двамата влязоха в ресторанта, Прингъл внезапно постави книгата върху една маса, сякаш бе изгорила пръстите му. Свещеникът я погледна с любопитство. На челната корица имаше два стиха:

„Тези, които в книгата надничат,
тях Летящият Ужас ги отвлича“

Отдолу куплетът бе преведен на гръцки, латински и френски.

Опеншоу бе дал поръчка на келнера и той им донесе коктейли.

– Надявам се, че ще вечеряте с нас – обърна се професорът към мисионера, но господин Прингъл поклати отрицателно глава.

– Моля да ме извините, но ще изляза, за да си помисля върху цялата тази история – каза той. – Мога ли да използвам за около час вашия офис?

– Боя се, че е заключен – отвърна леко изненадан Опеншоу.

– Забравихте, че в прозореца има дупка – каза мисионерът, усмихна се широко и изчезна в мрака.

– Твърде странен човек – промърмори професорът.

Когато се обърна към отец Браун, той откри с изненада, че свещеникът разговаря с келнера, който им бе донесъл коктейла. Ставаше дума за бебето на келнера, което било болно, но вече въвн от опасност.

– Кога успя да се запознаеш с него? – попита професорът.

– О, аз вечерям тук един-два пъти месечно и понякога си бърбим – бе отговорът.

Професорът, който вечеряше тук поне пет пъти седмично, дори не бе помислял да разговаря с келнер.

В този момент се чу телефонен звън и няколко секунди по-късно професорът бе извикан да говори. Гласът се представи като Прингъл.

– Професоре, не мога повече да се съдържам. Възнамерявам и аз да погледна в книгата. Говоря от вашия офис и книгата е пред мен. Ако нещо ми се случи, отсега ви казвам сбогом. Не... безполезно е да се опитвате да ме спрете. Не можете да го сторите навреме. Вече отварям книгата. Аз...

Чу се нещо като трясък. После Опеншоу извика няколко пъти Прингъл по име, но не чу нищо повече. Затвори телефона, върна се обратно и кротко седна на мястото си. След това спокойно, доколкото успяваше, разказа на свещеника с най-големи подробности тази чудовищна мистерия.

– Петима са изчезнали по този странен начин – каза той. – Всеки случай е невероятен. Но най-невероятен и най-странен е случаят с моя клерк Беридж.

– Да – съгласи се отец Браун, – Беридж наистина е постъпил странно. Той винаги внимаваше развлеченията да не пречат на работата му. Е, сигурен съм, че никой не знае какъв шегаджия е вкъщи...

– Беридж? – изненада се професорът. – За Бога, какво говориш – познаваш ли го?

– А, не – отвърна безгрижно отец Браун, – само, както каза, познавам келнера. Често трябваше да чакам в твоя офис и разбира се, разговарях с него. Той е безспорно интересна личност, дори бих казал ексцентрична.

– Не те разбирам – рече Опеншоу. – Но дори да е бил ексцентричен, това не обяснява случилото се с него и със сигурност не може да обясни останалите случаи на изчезване.

– Кои други случаи? – попита свещеникът.

Професорът се взря в него и заговори бавно и високо като на дете.

– Драги мой отец Браун, изчезналите са петима!

– Драги мой професор Опеншоу, не е изчезнал нито един. – Отец Браун се взря на свой ред в професора и заговори също така бавно и високо. – Казвам, че не е изчезнал нито един човек! – И след кратко млчание добави: – Вероятно най-трудно е да се докаже, че $0+0+0 = 0$. Хората понякога вярват и на най-странните неща. Но в твоя случай има

един много слаб пункт.

– Какво искаш да кажеш?

– Ти не си видял никой да изчезва. Не си видял човека, изчезнал от лодката, нито другия, изчезнал от палатката. Просто си повярвал на думите на господин Прингъл. А сигурен съм, че никога не би му повярвал, ако не беше изчезнал и твоят клерк.

– Може би си прав – каза бавно професорът. – Рече, че не съм видял нищо със собствените си очи. Но аз видях да изчезва Беридж.

– Беридж не е изчезнал – възрази отец Браун. – Напротив.

– Какво, по дяволите, имаш предвид с това „напротив“?

– Имам предвид – отвърна отец Браун, – че той никога не е изчезвал. Той се появи.

Опеншоу се взря в своя приятел, а свещеникът продължи:

– Той се появи в твоя кабинет дегизиран с гъста червена брада и се представи като мисионер Прингъл. А ти никога не си обръщал достатъчно внимание на своя собствен клерк, за да го познаеш под неговата направена набързо маскировка.

– Но... – започна професорът.

– Би ли могъл да го опишеш на полицията? – попита отец Браун. – Едва ли. Ти знаеше единствено, че е гладко обръснат и че носи очила. Само да свали очилата си, и ти вече не би го познал. Никога не си виждал засмените му очи. Той е поставил някаква книга на масата в твоя офис, спокойно е счупил прозореца, лепнал си е брадата и е влязал в твоя кабинет, знаейки много добре, че ти никога през живота си не си го поглеждал.

– Но защо е трябвало да ми изиграе такъв идиотски номер? – попита Опеншоу.

– Защото ти никога не си му обръщал внимание – отвърна отец Браун. – Наричаше го сметачна машина, защото го използваше само за това. Никога не си забелязвал, че е личност, че има свои собствени виждания за теб и за твоите теории. Ти мислеше, че би могъл да разбереш всеки и всичко. Не можеш ли да схванеш неговото безумно желание да докаже, че не можеш да разбереш дори собствения си клерк? Не чу ли за жената, която купила двете най-безполезни неща: стара докторска табелка и дървен крак? С тези две неща твоят клерк е създал образа на доктор Хенки. Създал го е толкова лесно, колкото и образа на капитан Уейлс. Той поставил табелката с името „Д-р Хенки“ на вратата на собствения си дом...

– Искаш да кажеш, че мястото, което посетихме на Хемстед Роуд, е

собственият дом на Беридж? – попита Опеншоу.

– Знаеше ли си къде се намира неговият дом, или поне адреса му? – попита свещеникът. – Слушай, имам високо мнение за теб и твоята работа. Ти си разкрил много лъжци, но не търси лъжец във всеки.

– Къде е Беридж сега? – попита професорът след известно мълчание.

– Ни най-малко не се съмнявам, че се е върнал в твоя офис – отвърна отец Браун. – Фактически е там точно от момента, в който господин Прингъл отвори ужасната книга и изчезна.

Последва още едно дълго мълчание, след което професор Опеншоу се засмя. Той се смееше със смеха на големият мъж, който е достатъчно велик, за да си позволи да изглежда малък. После каза:

– Значи си го заслужавам, щом не забелязвам най-близките си сътрудници. Но не мислиш ли, че всички тези инциденти един след друг могат да уплашат някого? Не почувства ли макар и само за момент, че те е страх от тази ужасна книга?

– О, това ли? – отвърна отец Браун. – Отворих книгата веднага, щом я видях да лежи там. Цялата е само с бели листа.

КРАЙ

© Гилбърт Честъртън
© Григор Попхристов, превод от английски

Gilbert Chesterton
The Blast of the Book

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1038>]